

ГОСПОДАРСЬКЕ ПРАВО УКРАЇНИ

Підручник

У двох частинах

Частина 2

2-ге видання, зі змінами та виправленнями

Харків
Харківський національний університет внутрішніх справ
2016

УДК 346.1(477)
ББК 67.9(4УКР)303я73
Г72

Авторський колектив:

Андреева О. Б., канд. юрид. наук, проф. – гл. 14 (спільно з Полтавським О. В., Чапичадзе Я. О.); *Гетманець О. П.*, д-р юрид. наук, проф. – гл. 22 (спільно із Сядристим А. О.); *Гришина І. І.* – гл. 21; гл. 24, 25 (спільно з Жорнокуєм Ю. М.); *Жорнокуй Ю. М.*, канд. юрид. наук, доц. – гл. 20, 23; гл. 12 (спільно з Шуміло І. А.); гл. 17 (спільно із Суц О. П.); гл. 18 (спільно із Загороднім А. С.); гл. 24, 25 (спільно з Гришиною І. І.); *Загородній А. С.* – гл. 15 (спільно із Сядристим А. О.); гл. 16 (спільно з Шумілом О. М., Коваленком К. В.); гл. 18 (спільно з Жорнокуєм Ю. М.); *Кириченко Ю. М.*, канд. юрид. наук, доц. – вступ; *Коваленко К. В.*, канд. юрид. наук – гл. 16 (спільно з Шумілом О. М., Загороднім А. С.); *Полтавський О. В.*, канд. юрид. наук – гл. 19; гл. 14 (спільно з Андреевою О. Б., Чапичадзе Я. О.); *Суц О. П.* – гл. 17 (спільно з Жорнокуєм Ю. М.); *Сядристий А. О.* – гл. 13 (спільно з Фомінім Г. Ф.); гл. 15 (спільно із Загороднім А. С.); гл. 22 (спільно з Гетманець О. П.); *Фомін Г. Ф.*, канд. екон. наук, доц. – гл. 13 (спільно із Сядристим А. О.); *Чапичадзе Я. О.*, канд. юрид. наук, доц. – гл. 14 (спільно з Полтавським О. В., Андреевою О. Б.); *Шуміло І. А.*, канд. юрид. наук, доц. – гл. 12 (спільно з Жорнокуєм Ю. М.); *Шуміло О. М.*, канд. юрид. наук, доц. – гл. 16 (спільно із Загороднім А. С., Коваленком К. В.)

Рецензенти:

Шишка Р. Б. – д-р юрид. наук, проф., акад. АНВШ України, завідувач кафедри цивільно-господарських дисциплін Ірпінської фінансово-юридичної академії;
Атаманова Ю. Є. – д-р юрид. наук, доц., заступник директора НДІ правового забезпечення інноваційного розвитку НАІПрН України;
Серєєнко В. В. – канд. юрид. наук, доц., завідувач кафедри правового регулювання економіки Харківського національного економічного університету ім. С. Кузнеця

Рекомендовано Вченою радою Харківського національного університету внутрішніх справ (протокол № 10 від 28 грудня 2012 р.)

Перше видання частини 2 підручника «Господарське право України» побачило світ у 2015 році

Господарське право України : підручник : у 2 ч.
Г72 Ч. 2 / [Андреева О. Б., Гетманець О. П., Гришина І. І. та ін.]. – 2-ге вид., зі змін. та випр. – Харків : Харків. нац. ун-т внутр. справ, 2016. – 368 с.

ISBN 978-966-610-222-8

ISBN 978-966-610-224-2 (Ч. 2)

Підручник містить найважливіші положення господарського права. На підставі аналізу правової доктрини, чинного законодавства і практики його застосування розглянуто правові аспекти господарської діяльності і теорії господарського права.

Для студентів вищих навчальних закладів III–IV рівня акредитації, які навчаються за спеціальністю «Правознавство», викладачів, аспірантів і практичних працівників.

УДК 346.1(477)
ББК 67.9(4УКР)303я73

ISBN 978-966-610-222-68
ISBN 978-966-610-224-2 (Ч. 2)

© Авторський колектив, 2016
© Харківський національний університет внутрішніх справ, 2016

ВСТУП

Відсутність переконливих і сучасних економічних концепцій моделювання організації економічного життя створює значні перешкоди розвитку господарсько-правового регулювання відповідних економічних відносин. І якщо господарські відносини на мікрорівні є методологічно досить розробленими з позицій співвідношення правових засобів та визначених конфігурацій компромісу між приватними як такими та між приватними й публічними інтересами, відносини ж макрорівневого порядку залишаються вкрай залежними від першоджерела – здатної до застосування економічної моделі суспільного розвитку, що відображатиме сучасний стан відносин у сфері господарювання.

Вплив, що виявляє себе на рівні мікроекономічних відносин, що за своїм масштабом, економічною вагою не призводить до змін параметрів рівноваги усього ринку, залишається в системі координат обмеженої кількості контрагентів і цілком охоплюється договірно-правовим регулюванням, що міститься в ЦК України та ГК України. Разом з тим нарощування концентрації властивостей економічного впливу за рахунок різноманітних економіко-правових чинників на певному етапі призводить до трансформації економічного впливу невідданого, диспозитивного характеру в економічний вплив, що характеризується ознаками економічної влади у відносинах зі своїми контрагентами та сукупним впливом на функціонування економічної системи.

Характер діяльності суб'єктів господарювання, зобов'язань, пов'язаних зі здійсненням господарської діяльності, обумовлює ставлення до господарського права не як до окремого блоку норм, виділених в окремих нормативно-правових актах, а як до цілого (єдиного) масиву – господарського законодавства, що об'єднує норми різних галузей права, основу якого складає ГК України.

У зв'язку зі змінами господарського законодавства підготовлено друге перероблене і доповнене видання цього підручника.

У пропонованому підручнику «Господарське право України» викладено основні підходи до теоретичного та законодавчого бачення основних положень господарсько-правової науки. Зокрема, весь матеріал поділено на дві частини –

першу та другу з внутрішньою їх побудовою. Так, структуру другої частини складають блоки: гарантії правомірного здійснення господарської діяльності (містить тематику: правове регулювання обмеження монополізму та захисту суб'єктів господарювання від недобросовісної конкуренції, правове регулювання ціноутворення, захист прав споживачів); господарські зобов'язання (загальна характеристика господарських зобов'язань, особливості господарських договорів про передачу майна у власність та користування, особливості господарських договорів про виконання робіт, особливості господарських договорів про надання послуг); правове регулювання окремих видів господарської діяльності (правове регулювання торговельної діяльності, правове регулювання інвестиційної діяльності, правове регулювання ЗЕД, правове регулювання біржової діяльності, правове регулювання ринку фінансових послуг); контроль та відповідальність у господарській діяльності (контроль за здійсненням господарської діяльності, відповідальність у господарському праві).

Зміст другої частини підручника відображає основні концепції господарсько-правової науки та тенденції розвитку господарського законодавства в Україні, що зумовлює наявність у ньому дискусійних питань і проблематики, яка потребує свого вирішення.

Підручник «Господарське право України» підготовлено авторським колективом кафедри правового забезпечення господарської діяльності факультету № 6 Харківського національного університету внутрішніх справ. Колектив авторів висловлює щире вдячність рецензентам підручника за надані зауваження та пропозиції, які будуть враховані в процесі вдосконалення науково-методичної роботи під час викладання навчальної дисципліни «Господарське право». Автори сподіваються, що викладений у підручнику матеріал сприятиме розвитку науки господарського права.

ЗМІСТ

СКОРОЧЕННЯ	3
ВСТУП	5
ГЛАВА 12	
ПРАВОВІ ЗАСАДИ ЗАХИСТУ ЕКОНОМІЧНОЇ	
КОНКУРЕНЦІЇ	7
§ 1. Поняття конкуренції та монополії	7
§ 2. Види антиконкурентних правопорушень	10
2.1. Антиконкурентні узгоджені дії	13
2.2. Зловживання домінуючим становищем	18
2.3. Антиконкурентні дії органів влади, органів	
місцевого самоврядування, органів адміністративно-	
господарського управління та контролю	25
§ 3. Правові аспекти контролю за концентрацією	
суб'єктів господарювання	28
§ 4. Правове становище Антимонопольного комітету	
України	33
§ 5. Правове регулювання захисту від недобросовісної	
конкуренції	42
<i>Питання для самоконтролю</i>	47
ГЛАВА 13	
ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЦІНОУТВОРЕННЯ	48
§ 1. Поняття ціноутворення та ціни, її види і функції ...	48
§ 2. Державні органи, що здійснюють регулювання цін..	56
§ 3. Державний контроль (нагляд) і спостереження	
у сфері ціноутворення	62
<i>Питання для самоконтролю</i>	68
ГЛАВА 14	
ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЗАХИСТУ ПРАВ	
СПОЖИВАЧІВ	69
§ 1. Загальна характеристика правових засад	
захисту прав споживачів	69
§ 2. Право на захист прав споживачів державою	
та право на безпеку продукції (товарів, наслідків робіт)	71
§ 3. Право на належну якість продукції (робіт і послуг)	
та право на інформацію про товар (роботи й послуги)	74

§ 4. Права споживача з придбанням товару належної якості та у разі придбання ним товару неналежної якості...	78
§ 5. Права споживача у разі порушення умов договору про виконання робіт (надання послуг).....	81
§ 6. Види порушень прав споживачів та відповідальність за порушення законодавства про захист прав споживачів	84
<i>Питання до самоконтролю.....</i>	<i>89</i>

ГЛАВА 15

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ГОСПОДАРСЬКИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ..... 90

§ 1. Поняття і підстави виникнення господарських зобов'язань	90
§ 2. Види господарських зобов'язань.....	92
§ 3. Поняття та ознаки господарського договору.....	95
§ 4. Види господарських договорів, їх характеристика..	96
§ 5. Порядок укладання, зміни та розірвання господарського договору	99
<i>Питання для самоконтролю.....</i>	<i>101</i>

ГЛАВА 16

ДОГОВОРИ НА ПЕРЕДАЧУ МАЙНА У ВЛАСНІСТЬ І КОРИСТУВАННЯ 102

§ 1. Договір поставки	102
§ 2. Договір контрактації с/г продукції.....	105
§ 3. Договір лізингу.....	119

Питання для самоконтролю..... 124

ГЛАВА 17

ОСОБЛИВОСТІ ГОСПОДАРСЬКИХ ДОГОВОРІВ ПРО ВИКОНАННЯ РОБІТ 125

§ 1. Загальна характеристика договорів про виконання робіт	125
§ 2. Правове забезпечення укладання та виконання договору підряду на капітальне будівництво	134
§ 3. Правове забезпечення укладання та виконання договору побутового підряду.....	144
§ 4. Договір підряду на проведення проектних і пошукових робіт у сфері господарювання	151

§ 5. Відповідальність за невиконання або неналежне виконання договорів на виконання робіт	154
<i>Питання для самоконтролю .....</i>	<i>160</i>

ГЛАВА 18

ДОГОВОРИ ПРО НАДАННЯ ПОСЛУГ 161

§ 1. Загальна характеристика послуги та господарських договорів про надання послуг	161
§ 2. Договір перевезення.....	173
§ 3. Договір транспортного експедирування	186
§ 4. Комерційне посередництво. Агентський договір ...	197
<i>Питання для самоконтролю .....</i>	<i>207</i>

ГЛАВА 19

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ

ТОРГОВЕЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ 208

§ 1. Поняття торговельної діяльності в законодавстві України.....	208
§ 2. Види торговельної діяльності.....	212
§ 3. Порядок провадження торговельної діяльності	214
§ 4. Правила торговельного обслуговування населення .	216
§ 5. Правове регулювання здійснення розрахункових операцій в торговельній діяльності.....	220
<i>Питання для самоконтролю .....</i>	<i>227</i>

ГЛАВА 20

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ

ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....228

§ 1. Поняття та ознаки інвестиційної діяльності	228
§ 2. Поняття і види інвестицій.	
Об'єкти і правові форми інвестування	230
§ 3. Суб'єкти інвестиційної діяльності.....	242
§ 4. Захист і гарантії прав суб'єктів інвестиційної діяльності	253
<i>Питання для самоконтролю .....</i>	<i>256</i>

ГЛАВА 21

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ

ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ 257

§ 1. Поняття, ознаки та правове забезпечення зовнішньоекономічної діяльності.....	257
---	-----

§ 2. Принципи зовнішньоекономічної діяльності та їх характеристика	260
§ 3. Правове становище суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності	262
§ 4. Підстави та порядок проведення ліцензування та квотування зовнішньоекономічної діяльності.....	266
§ 5. Поняття, види зовнішньоекономічного договору, його зміст, форма та порядок укладення.....	268
<i>Питання для самоконтролю.....</i>	<i>272</i>

ГЛАВА 22

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ БІРЖОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ 273

§ 1. Поняття, види та функції бірж 273

§ 2. Правове становище товарної біржі.....279

§ 3. Правове становище фондової біржі.....283

Питання для самоконтролю..... 288

ГЛАВА 23

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ РИНКУ

ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ 289

§ 1. Поняття, ознаки і види фінансових послуг 289

§ 2. Поняття фінансової установи
та умови її створення і діяльності .....

§ 3. Державне регулювання ринку фінансових послуг ..297

§ 4. Заходи впливу на учасників ринку
фінансових послуг.....

Питання для самоконтролю..... 303

ГЛАВА 24

КОНТРОЛЬ У СФЕРІ ГОСПОДАРЮВАННЯ 304

§ 1. Поняття контролю, його сутність і форми.....304

§ 2. Процедура здійснення контролю
за господарською діяльністю.....

§ 3. Види контролю .....

§ 4. Повноваження державних органів
під час здійснення контролю.....

§ 5. Захист прав суб'єктів господарювання
в разі порушення порядку здійснення
господарського контролю .....

Питання для самоконтролю..... 316

Питання для самоконтролю..... 318

ГЛАВА 25

ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ У ГОСПОДАРЬКОМУ ПРАВІ.....319

§ 1. Поняття, ознаки та принципи господарсько-правової відповідальності	319
§ 2. Види господарсько-правової відповідальності.....	323
§ 3. Функції господарсько-правової відповідальності...	325
§ 4. Підстави господарсько-правової відповідальності .	327
§ 5. Форми господарсько-правової відповідальності	329
<i>Питання для самоконтролю .....</i>	<i>337</i>

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ.....338

ПРЕДМЕТНИЙ ПОКАЖЧИК.....358

Навчальне видання

АНДРЕЄВА Ольга Борисівна
ГЕТМАНЕЦЬ Ольга Петрівна
ГРИШИНА Ірина Ігорівна та ін.

ГОСПОДАРСЬКЕ ПРАВО УКРАЇНИ
Підручник
У двох частинах
Частина 2

2-ге видання, зі змінами та виправленнями

Редагування *Г. Я. Ступницької*
Внесення правок, комп'ютерне верстання *А. О. Зозулі*

Підп. до друку 30.04.2016.
Формат 60x84/16. Ум.-друк. арк. 21,47. Обл.-вид. арк. 17,43.
Тираж 300 пр. Зам. № 2016-18.

Видавець і виготовлювач –
Харківський національний університет внутрішніх справ,
просп. Льва Ландау, 27, м. Харків, 61080.
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 3087 від 22.01.2008.